

הוא עושה!

אמר ליה בבא בן בוטא: מאי אעביד ליה, מה אעשה לו?!

אמר ליה: נלטיה מר, יקללנו מר!

אמר ליה בבא בן בוטא: כתיב בספר קהלת [פרק י'] "גם במדעך [אפילו במחשבותיך], מלך אל תקלל".

אמר ליה הורדוס: האי, הורדוס זה — לא מלך הוא! שהרי פסול הוא למלוכה.⁽⁴⁹⁾

אמר ליה: לו יהי כדבריך, בכל זאת אין לקללו, כי, וליחוי, הרי הוא לפחות עשיר בעלמא, וכתיב, והרי גם עליו כתוב בהמשך הפסוק שם: "ובחדרי משכבך, אל תקלל עשיר".

והוסיף ואמר לו: ולא יהא אלא נשיא, אפילו אם רק נשיא הוא, ולא מלך, וכתיב [שמות כב]: "ונשיא בעמך לא תאור", לא תקלל.

אמר ליה הורדוס: הלא דרשו חכמים דוקא "בעושה מעשה עמד", שרק נשיא המקיים

את בבא בן בוטא.

והטעם שבחר להשאיר דוקא את בבא בן בוטא, כותב שם הבן יהודיע, זוהו משום שהיה ידוע בטבעו שאינו נוקם ונוטר, והינו מוחל וסולח לכל מי שהרע עמו. ולא עוד, אלא שהוא אף מטיב עם מי שעשה עמו רעה. וכמובא במסכת נדרים (דף סו ע"ב), באותה אשה שבאה לפניו ושברה על ראשו שני אבטיחים, לפי שכך ציוה אותה בעלה וכשראה בבא שעשתה זאת בתמימות, ללא כוונה זדונית, בירך אותה שתזכה לשני בנים צדיקים כמוהו. עיי"ש.

ומה שסימא את עיניו, זהו משום שני טעמים. האחד, לפי שרצה לנסותו, כמבואר בהמשך. ועוד, מוסיף הבן יהודיע, לפי שחש שבבא בן בוטא יקבץ שוב חכמים וימנה אותם סנהדרין, ואז ידונו אותו כרשעתו. לכן סימא את עינו, בידועו שהסומא פסול מלהיות בסנהדרין, כמו שדרשו חז"ל.

49. בקובץ שעורים (אות כג) כותב, שמכאן משמע שדין זה של "מקרב אחיך תשים עליך מלך" הינו מעכב. ולכן, גם אם נתמנה למלך, אין לו דין מלך. אך העיר שם שבמסכת כתובות (דף יז ע"א) לגבי אגריפס, משמע שאם נתמנה מקבל הוא דין מלך, אף שאינו מלך גמור (כמו

שכתבו שם תוספות ד"ה מלך. וראה שם בריטב"א).

אכן מקשה שם הקוב"ש, מדוע אמרו בהמשך הגמרא "לא יהא אלא נשיא", והרי כל הפסול להיות מלך פסול אף להיות נשיא, כיון שאינו מקרב אחיך. אכן, באילת השחר כתב שחלוק דינם לענין דיעבד עיי"ש.

ובעיקר הדבר שלא היה לו דין מלך, כותב שם הקוב"ש שאפשר לומר טעם אחר. והוא, מאחר ולא קיבל המלכות אלא כבשה בכח הזרוע. ואף אם מועיל כיבוש כזה אצל מלכי אומות העולם, מכל מקום בארץ ישראל יתכן שאינו כן, כמו שכתב שם הטעם עיי"ש. ולענין הערת הקוב"ש מאגריפס במסכת כתובות, ראה בסוכת דוד שאפשר לחלק בין אגריפס שהיה צדיק, ועוד שיתכן שאף לדעת התוספות אמו היתה יהודיה, ואם כן יהודי צדיק היה, ולכן נהגו בו כבוד כמלך. ולו עצמו אסור למחול על כבודו, כי זהו כבוד העם, וכן ראוי שלא ימחל כדי שתהא אימתו עליהם.

אבל הורדוס היה עבד רשע וכו'. כלומר, לא רק שאינו מישראל, אלא שעשה מעשים חמורים. ומה שנהגו בו כבוד זהו רק משום יראתו, שלא יהרוג אותם. ולכן הקשו שאינו מלך.